

ÖZEL BİR SAĞLIK İŞLETMESİNİN FİNANSAL PERFORMANSININ ORAN ANALİZİ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ

İbrahim BOZKURT

Dr. Öğr.Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Yusuf Şerefoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, ibrahim.bozkurt@kilis.edu.tr, orcid.org/0000-0002-5446-9862

Özet

Bu çalışmada, bir özel sağlık işletmesinin finansal performansı, 2017-2018-2019 yıllarına ait bilanço ve gelir tablosunda yer alan veriler kullanılarak rasyo analizi yöntemiyle incelenmektedir. Rasyo analizi kapsamında birçok farklı hesaplama yöntemi yer almakta ve bu çalışmada birçoğu için yapılan hesaplamalar tablolar halinde sunulmaktadır. Ancak işletmenin performansına yönelik değerlendirme ve yorumlamalarda her hesaplama grubu için seçilen birer hesap yöntemi ile elde edilen sonuçlar yıllara göre karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. Analiz sonuçlarına göre; işletmenin nakit açısından sıkışık olmadığı, finansal yapı açısından güçlü bir yapıya sahip olduğu, satışlarında kar maksimizasyonunu sağladığı ve aktiflerinin büyüme trendinde olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu işletmenin duran varlıklarına daha fazla yatırım yapması, nakit sıkışıklığı yaşamamak için gerekli tedbirleri alması ve hazır değerlerini yerinde ve verimli kullanması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Sağlık Hizmetleri, Sağlık İşletmesi, Finansal Analiz, Oran Analizi

ANALYSIS OF FINANCIAL PERFORMANCE OF A PRIVATE HEALTH CARE BUSINESS BY RATIO ANALYSIS METHOD

Abstract

In this study, the financial performance of a private health business is analyzed by ratio analysis method using the data in the balance sheet and income statement for the years 2017-2018-2019. There are many different calculation methods within the scope of ratio analysis and the calculations made for many of them are presented in tables in this study. However, in the evaluation and interpretation of the performance of the business, the results obtained with one calculation method selected for each calculation group are analyzed comparatively according to the years. According to the results of the analyses, it is understood that the enterprise is not cash-strapped, has a strong financial structure, achieves profit maximization in sales and its assets are in a growth trend. The company should invest more in its fixed assets, take necessary measures to avoid cash shortages, and use its cash and cash equivalents efficiently and effectively.

Keywords: Health Services, Healthcare Business, Financial Analysis, Ratio Analysis

1. GİRİŞ

Sağlık işletmeleri diğer hizmet sektörlerinde yer alan işletmelerden bazı noktalarda farklılaşmaktadır. Özellikle sağlık hizmetlerinin kesintisiz bir şekilde ve her an sunulması yönündeki gereklilik diğer bir deyişle hizmetin sunulması için gerekli her türlü unsurun hazır şekilde bulundurulması gerekmektedir. Bunun yanında yine sağlık hizmetleri sektöründe her insan birer potansiyel kullanıcı durumundayken, sağlık hizmetine ne şekilde, ne zaman ve hangi sıklıkla ihtiyaç duyulacakları yönündeki belirsizlik söz konusudur. Sağlık işletmeleri hizmet sunmak üzere birçok unsuru ile hazır halde beklerken özellikle talepteki belirsizlik; katlanmak zorunda kalınan sabit maliyetler ve giderler ile işletmeleri finansal açıdan zorlayabilmektedir. Sağlık hizmetlerinin çoğunlukla farklı uzmanlık alanları ve meslek gruplarının bir araya gelerek yani ekip halinde ve kompleks bir yapıda veriliyor olması, işletmelerin çok farklı tür ve miktarlarda girdi maliyetlerine katlanmalarına da yol açmaktadır. Ayrıca bu girdilerin birçoğunun çok yüksek tutarlarda ödemeler gerektirmesi yani işletmelerin hizmetin üretilmesi için girdi maliyetlerini ödeyebilmek için finansal açıdan güçlü bir yapıya ve ödeme gücüne sahip olmalarını gerektirmektedir.

Günümüzde, makro ekonomik göstergelerde ortaya çıkan olumsuzluklar, fiyat dengesizlikleri, enflasyon ve döviz kurlarındaki artış sağlık işletmelerinin girdi maliyetlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Özellikle yüksek teknoloji gerektiren ve çoğunlukla ithal edilerek hizmetin sunumunda kullanılan araç-gereç ve cihazların tedariki, işletmelerin finansal dengelerini ve ödeme güçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca sağlık hizmeti kullanıcılarının değişen özellikleri, onları daha nitelikli ve kaliteli hizmeti sorgular ve arar hale getirmektedir. Sağlık işletmeleri ve yöneticileri bu durumda; daha kaliteli sağlık hizmetini hastalara sunmak, sektördeki değişimleri ve teknolojik gelişmeleri takip etmek, insan kaynaklarını etkin ve verimli kılmak (1), yeni ve güncel uygulama ve yöntemleri hizmet sunumunda kullanmak ve rakiplerine karşı daha güçlü bir şekilde ayakta kalabilmek için farklı faaliyetlere girişmek zorunda kalabilecektir. Bu da sağlık hizmetinin sunulmasında daha fazla gider anlamına gelirken, işletmelerin bu giderleri karşılayacak finansal güce sahip olup olmadığı, giderleri nasıl ve ne şekilde karşılayacağı, hangi kaynaklardan yararlanıp yararlanamayacağı gibi konular bilinmesi veya açığa çıkarılması gereken hususlar arasında yer almaktadır. Bu ve benzeri sorulara cevap verilebilmesi için işletmenin finansal açıdan iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

İşletmelerin finansal durumunu ve gelişimini değerlendirmek, faaliyetlerinin sonuçlarını incelemek amacıyla mali tablolar üzerinde yapılan çalışmaların tümü finansal analiz olarak adlandırılmaktadır. Finansal analiz, işletmenin hem geçmişi ile ilgili bilgiler hem de geleceğe yönelik tahminler yapılmasına katkı sağlamaktadır (2). Finansal analiz, işletmenin finansal tablolarında yer alan hesap türleri arasındaki ilişkileri ve zamanla göstermiş olduğu eğilimleri ortaya koyar (3). Finansal tablolarda, işletmelerin faaliyetlerine dair sayısal değerler yer alırken, yönetime faaliyetlerindeki başarı düzeyini değerlendirme şansı ve işletme ile ilgilenen diğer kişi ve kurumlara da aydınlatıcı bilgiler sağlamaktadır. Bu bilgiler kullanılarak yapılan analiz ve incelemeler, işletmenin mali planlamaları ve geleceğine yönelik alınacak kararlarda önemli bir yer tutmaktadır (4, 5). Ayrıca, Yapılan bu finansal analizlerden işletmenin yöneticileri, kredi sağlayıcıları, yatırımcılar ve tedarikçiler yararlanabilmektedir (6, 7). Günümüzde işletmelerin finansal tablolarının analizinde kullanılan en yaygın analiz teknikleri şunlardır:

- Yüzde Analizi
- Trend Analizi
- Eğilim Yüzdeleri Analizi
- Rasyo Analizi (8, 9, 10).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Rasyo Analizi

İşletmelerin belirli dönemler için muhasebe kayıtlarının ve mali tablolarının karşılaştırılması, işletmenin faaliyetleri hakkında önemli eğilimleri ortaya koymaktadır. İşletmelerin temel finansal tablolarından gelir tablosu incelenerek satılan malların maliyeti, satış ve satış hacmi, faaliyet giderleri ve net gelir eğilimi, bilanço tablosu incelenerek de varlık, borç ve sermaye kalemlerinde meydana gelen önemli değişimler hakkında bilgiler elde edilebilmektedir. Elde edilen bu bilgiler ve bilgilerin taşıdığı anlam, özellikle işletmenin finansal yapısı ve performansı ile ilgilenen ve durumunu yakından takip eden tüm taraflar için büyük önem taşımaktadır. Bu bilgilerin elde edilmesi ve anlamlandırılmasında; işletmelerin finansal tablolarında yer alan kalemler arasında matematiksel ilişkilerin kurulmasını sağlayan en önemli analiz türlerinden biri olarak oran analizi yöntemleri sayılabilir.

Oran analizi; finansal tablolardaki hesap kalemleri arasındaki ilişkileri yüzde olarak ifade eder (11). Oran analizi ile hesaplar arasındaki anlamlı ve yararlı ilişkiler dikkate alınarak, işletmenin aktif verimliliği, yabancı kaynakların ne şekilde kullanıldığı, kârlılığı ve borç ödeme gücünü ölçmek amaçlanmaktadır (12).

Oran analizi yaparak elde edilen bilgiler, geçmişe yönelik mali durum hakkında bilgiler verirken, aynı zamanda geleceğe yönelik tahminlerde bulunmaya da imkân tanımaktadır. Ayrıca elde edilen sonuçlar işletmenin geleceğine dair alınacak kararlara da yön vermektedir (10, 13).

Çoğunlukla işletmenin son üç ya da beş yılına ait finansal veriler oran analizinde kullanılarak incelemeler yapılmaktadır (14). Oran analizi ile elde edilen veriler tek başlarına kullanılmak yerine, genel kabul görmüş oranlar, aynı iş kolunda yer alan benzer işletmelere ait oranlar, işletmenin geçmiş dönemlerine ait oranlar veya içinde bulunulan dönemin birbiriyle ilişkili diğer oranları karşılaştırılarak anlamlandırılabilir ve yorumlanabilir (2, 10).

Bu yöntem, tek döneme ait veriler kullanıldığı zaman bir dikey analiz iken istenirse birden fazla dönemin finansal tabloları ve verileri üzerinde ayrı ayrı hesaplama yapılarak karşılaştırmalı analiz olarak da gösterilebilir. Karşılaştırmalı şekilde yapılan oran analizleri hem dinamik bir hal alır hem de analizi yapanların elde edilen oranları yorumlamalarında büyük kolaylıklar sağlamaktadır (2).

Oran analizinde bütün kalemleri oranlanmak yerine birbirleriyle ilişkili ve anlamlandırılabilir kalemler arasında oranlama yapılmaktadır. Finansal rasyolar, genel olarak ana gruplar halinde dört alt başlıkta incelenmektedir. Bunlar;

- Likidite Rasyoları
- Finansal Yapı Rasyoları
- Faaliyet (Etkinlik) Rasyoları
- Kârlılık Rasyoları (15, 16)

2.1.1. Likidite Rasyoları

İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücü ve çalışma sermayesinin yeterliğini belirlemek için likidite oranları kullanılmaktadır (17, 18). Kısa vadeli borçların ödeme gücünü ortaya koyan likidite oranları, farklı bir şekilde işletmenin alacaklılarına geri ödeme yapacak hazır değeri elde etme gücü olarak tanımlanabilir (4).

İşletmenin faaliyetlerinin sürdürülebilirliği ve alacaklı konumundaki kişi ve kurumların tahsilâtlarını zamanında gerçekleştirip gerçekleştiremeyecekleri hususunda bu oranlar büyük önem arz etmektedir (19).

Kredi veren kuruluşlar için bu oranlar özellikle önemliyen, analizin statik bir yapıya sahip olması nedeniyle geleceğe dair beklenen nakit akışları da dikkate alınmalıdır (20). Oranların çok düşük çıkması, borç yükümlülüklerinin yerine getirilememesi ve iflas olasılığı artışına, çok yüksek çıkması da daha fazla kar elde edilebilecek uzun vadeli yatırım araçlarından yararlanılamamasına yol açmaktadır (21).

Tablo 1. Likidite Rasyoları

	İşlevi	Formülasyonu
Cari Oran	İşletmelerin kısa vadeli borç ödeme gücünün ölçülmesinde ve net işletme sermayesinin yeterli olup olmadığının belirlenmesinde kullanılmaktadır.	Dönen Varlıklar/KVYK
Asittest Oranı		(Dönen Varlıklar-(Stoklar+Gelecek Aylara Ait Giderler+Diğer Dönen Varlıklar)/KVYK
Nakit Oranı		(Hazır Değerler+Menkul Değerler)/KVYK

Kaynak: (22)

Cari rasyoda, bu oranın 2 olması genel bir kural olarak yeterli görülürken, analize konu olan işletmenin ait olduğu endüstriye koluna özgü belirlenmiş çeşitli oranlar da yeterli görülebilir (20, 23). Gelişmiş ülkelerde oranın iki, gelişmekte olan ülkelerde ise bir buçuk olması; ilgili işletmenin kısa vadeli borç yükümlülüklerini yerine getirmesi açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir (24). Asittest oranının en az 1 olması, çoğunlukla doğru kabul edilirken (23), literatürde oranın gelişmiş ülkeler için bir, gelişmekte olan ülkeler için ise 0,65 ile 0,80 arası değerler alması genel kabul görmektedir (25). Nakit oranın 0.20'den aşağıda olması genel olarak uygun bulunmamaktadır (19).

2.1.2. Finansal Yapı Rasyoları

İşletmenin kaynaklarının nasıl bir yapıya sahip olduğu ve uzun vadeli borçlarını ödeme konusunda ne kadar güçlü olduğunu ortaya koyan oranlardır. İşletmenin kaynaklarını oluşturan borçları ve öz kaynağı arasındaki dengeyi, öz kaynakların yeterlik düzeyini, öz kaynakların hangi tür dönen veya duran varlıkların finansmanı için kullanıldığını vb. konuları inceleme imkânı verir (19, 26). Bu oranlar, genellikle işletme tarafından kullanılan yabancı kaynaklar ile öz sermayesi arasında farklı ilişkileri ortaya koyan hesaplamaları içermektedir. Ayrıca bu oranlar, işletmenin faaliyetlerinden dolayı zarar edip etmediğini, varlıklarındaki değer düşüşlerini ve gerekli fonları sağlayamadığı takdirde uzun dönemli yükümlülüklerini yerine getirip getiremeyeceği konusunda belirtiler ortaya koyar (15).

Bu oranlar işletme ile birlikte kredi veren kuruluşlar için de önem arz etmektedir. Kredi verenler finansal yapı oranlarını değerlendirerek kredi miktarlarını saptamakta ve finansal yapı içerisinde öz kaynak miktarının, yabancı kaynak miktarından çok daha fazla olmasını arzu etmektedirler, zira öz sermayenin yüksek olması kredilerin elde edilmesini kolaylaştırmaktadır (4).

Tablo 2. Finansal Yapı Rasyoları

	İşlevi	Formülasyonu
Kaldıraç Oranı	İşletmelerin varlıklarını finanse etmede kullandıkları yabancı ve öz kaynak dağılımının hesaplanmasında ve uzun vadeli borç ödeme gücünün belirlenmesinde kullanılmaktadır.	Yabancı Kaynaklar/Pasif
Özkaynaklar oranı		Özkaynaklar/Pasif
Özkaynakların Toplam Yabancı Kaynaklara Oranı		Özkaynaklar/Toplam Yabancı Kaynak
Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara oranı		KVYK/Pasif
Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara oranı		UVYK/Pasif
Toplam Banka Kredilerinin Toplam Kaynaklara Oranı		Toplam Banka Kredileri/Pasif

Kaynak: (22)

Kaldıraç oranının gelişmekte olan ekonomilerde % 50'nin üzerinde olması beklenirken, Ülkemizde bu oran çoğunlukla % 60'ın da üzerindedir (27). Bu oranın en az 1 olması beklenir. Oranın yüksek olması; işletmenin alacaklılarının baskısından kurtulması anlamına gelmektedir. Birden küçük olması ise, işletmenin sahip ve ortaklarından ziyade kredi verenlerin işletmeye daha fazla yatırımda bulduklarını göstermektedir. (28).

Toplam Borçlar/Özsermaye rasyosunun normalde 1,5 olması beklenirken, bu değer 2'nin üzerinde olması riskin çok arttığının bir göstergesi olarak yorumlanır.

Kısa Vadeli Borçlar/Toplam Aktifler rasyosunun normalde 1/3 olması beklenir (23).

Uzun Vadeli Borçlar/Toplam Aktifler rasyosunun 0,25'in üzerinde, Özkaynaklar/Toplam Aktifler rasyosunun ise yüksek olması tercih edilmektedir.

2.1.3. Faaliyet (Etkinlik) Rasyoları

Faaliyet oranları, işletmenin faaliyetlerini yerine getirirken kullandığı ve hali hazırda sahip olduğu varlıklarını verimli bir biçimde kullanılıp kullanılmadığını ölçmek için kullanılmaktadır. Bu ölçümleri yapmak amacıyla toplam varlıklar veya varlıkları oluşturan kalemler ile satışlar arasında ilişkiler kurulmaktadır. Varlıkların kullanımı esnasında etkinlik düzeyini gösteren bu oranlara, "Verimlilik Oranları", veya "Devir Hızı" veya "Dönüşüm Katsayısı Oranları" da denir (29, 30).

Faaliyet oranları kurumun aktif varlıklarını hangi ölçüde verimli ve etkin kullandığını, satışlara oranla aktif varlıklarına hangi ölçüde yatırım yapıldığını ve aksiyonlarını ne ölçüde etkin yürüttüklerini ortaya koymaktadır (31).

Aktif varlıklara olması gerekenden daha yatırım yapılmış olması; fonların boşa harcandığı, yatırım maliyetlerinin arttığı ve kurumun etkin nakit akımını düşürdüğü şeklinde yorumlanmakta iken oldukça az yatırımlar ise kurumun kârlı çalışmadığı, riskli hareket ettiği ve satışlarını düşüreceği şeklinde yorumlanmaktadır (14).

Tablo 3. Faaliyet Rasyoları

	İşlevi	Formülasyonu
Alacak Devir Hızı		Net Satışlar / Kısa Vadeli Ticari Alacaklar+Uzun Vadeli Ticari Alacaklar
Alacakların Ortalama Tahsil Süresi		360/Alacak Devir Hızı
Stok Devir Hızı	İşletmelerin varlıklarını ne ölçüde etkin ve verimli kullandıklarının belirlenmesinde kullanılmaktadır.	Satışların Maliyeti/ Ortalama Stoklar
Stok Devir Süresi		360/Stok Devir Hızı
Aktif Devir Hızı		Net Satışlar/Aktif Toplamı
Ticari Borç Devir Hızı		Net Alışlar/Ortalama Ticari Borçlar
Ticari Borçların Ortalama Ödeme Süresi		360/Ticari Borç Devir Hızı
Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı		Net Satışlar/(Dönen Varlıklar-KVYK)

Kaynak: (22)

2.1.4. Karlılık Rasyoları

Kârlılık oranları, işletmenin etkin yönetilip yönetilmediği konusunda nihai bilgiler vermektedir (26). Bu oranlar; her bir faaliyet veya tüm faaliyet verimliliği üzerinde aktif yönetim politikalarının nasıl bir etki ortaya koyduğunu gösteren oranlardır. Kaynak ve satışlar ile kar arasında ilişkiler kurarak işletmenin karlılık düzeyi ölçülmektedir (29). Bu oranlar, işletmelerin finansal performansının ölçümü konusunda literatürde en çok kullanılan yöntemlerin başında yer alırken, çalışmaların çoğunda da "finansal performans ölçüsü" olarak kabul edilmektedir (32). Kârlılık oranları likiditenin, varlıkların, borçların etkin idare edilip edilmediğini gün yüzüne çıkartmaktadır (14). Diğer bir deyişle kârlılık oranları kurumların kâr elde etmedeki genel verimliliğini ortaya koymaktadır (33).

Tablo 4. Karlılık Rasyoları

	İşlevi	Formülasyonu
Brüt Kar Marjı	İşletmelerin satışlarını ve diğer faaliyetlerini ne ölçüde karlı gerçekleştirdiğinin belirlenmesinde kullanılmaktadır.	Brüt Satış Karı/Net Satışlar
Faaliyet Kar Marjı		Faaliyet Karı/Net Satışlar
Dönem Net Kar Marjı		Dönem Net Karı/Net Satışlar
Aktif Karlılık Oranı		Dönem Net Karı/Aktif Toplamı
Özkaynak Karlılık Oranı		Dönem Net Karı/Özkaynaklar

Kaynak: (22)

3.BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmada, işletmenin temel finansal tablolarından yararlanılarak rasyo analizinde kullanılabilecek hesap türlerine ait rakamsal değerler ve oransal büyüklükleri incelenmiştir. Ayrıca, bu hesap veya hesap grupları arasında matematiksel ilişkiler kurma temeline dayanan rasyo analiz yöntemlerinden seçilen bazı oran türleri kullanılarak, işletmenin likidite, finansman yapısı, karlılık ve çalışma durumu hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

3.1. Seçilmiş Oranlara Ait Sonuçlar ve Değerlendirmeler**3.1.1 Likidite Oranları**

İşletmenin finansal tablolarına göre; 2017 yılı için Hazır Değerlerin % 7'si kasada iken, yaklaşık % 92'si bankalarda bulunmaktadır. K.V.Y.K.'ı ise % 42'si satıcılar, % 37'si ortaklara borçlar ve % 15'i borç ve gider karşılıklarından oluşmaktadır. Hazır Değerler toplamı 25.663,67 iken K.V.Y.K. toplamı 170.548,98 TL. dir.

2018 yılı cari dönemi sonu itibariyle Hazır Değerlerin % 27 si kasa ,% 72'si bankalarda bulunmaktadır. Bir önceki döneme göre kasada 1.225,84 TL. daha fazla varken, bankalardaki nakit miktarı 16.271,08 TL. azalmış, bu kısmı ticari faaliyetlerde kullanılmıştır. K.V.Y.K. ise % 87 banka kredileri, % 11 ortaklara borçlar ve diğer borçlardan oluşmaktadır. Bir önceki yıl satıcılara olan 72.120,98 TL. ve ortaklara olan 46.899,28 TL. borç, alınan 132.860,65 TL. banka kredisiyle kapatılmaya çalışılmıştır.

2019 yılı cari dönemi sonu itibariyle hazır değerlerin % 99'u kasada nakit olarak tutulmaktadır. Bu miktar 66.446,84 TL. olup, 2018 yılına göre 55.372,40 TL., 2017 yılına göre de 64.596,06 TL. daha fazla gerçekleşmiştir. Bankalar hesabında ise 3,77 TL. vardır. Bankalarda ki nakdin çekilerek ticari faaliyetlerde kullanıldığı anlaşılmaktadır. K.V.Y.K. ise 2017 yılına göre 88.803,45 TL., 2018 yılına göre de 51.115,17 TL. azalarak 81.745,48 TL. olmuştur. Dolayısıyla K.V.Y.K. yıllar itibariyle azalma trendi göstermiştir.

Tablo 5. 2017-2019 Yılı Likidite Oranları

LİKİDİTE ORANLARI	GENEL KABUL GÖRMÜŞ ORANLAR			
	2017	2018	2019	
Cari Oran	≥ 2,00	1,98	2,37	5,37
Asit Test Oranı	≥ 1,00	1,54	1,80	4,75
Nakit Oranı	≥ 0,20	0,15	0,07	0,77

Yukarıda yer alan veriler ışığında hesaplanan likidite oranları (Tablo-5) incelendiğinde işletmenin 2017 yılı için nakit oranı 0,15 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda işletme borçlarını elindeki hazır değerlerle karşılama konusunda sıkıntılıdır. Nakit kaynaklarını yerinde kullanmaktadır fakat nakdi sıkışıklık yaşadığı için kısa zamanda yeni kredi veya kaynaklar bulması gerekmektedir.

2018 yılı için işletmenin nakit oranı 0,07 olarak gerçekleşmiştir. Sonuç bir önceki döneme göre 0,8 kadar azalmış, işletme borçlarını hazır değerleriyle karşılama anlamında daha da sıkışık bir hale gelmiştir.

2019 yılı işletme nakit oranı 0,77 olarak gerçekleşmiş; 2017 yılına göre 0,52, 2018 yılına göre de 0,70 oranında artış göstermiştir. Yıllar itibariyle ilk 2 yıl nakit sıkışıklığı artarak sürerken, 2019 yılı bu konuda tam tersi bir seyir izlemiştir. Gerek satışların artırılması gerekse diğer gelirlerin artması sonucu dönem net karı yaklaşık % 100 artarak nakdi sıkışıklığı yerine nakit fazlası oluşmaya başlamıştır. Bu durumda paranın hareketsiz bırakılma dolaşıma katılmaması problemi ile karşı karşıya kalınabilecektir.

3.1.2. Finansal Yapı Oranları

İşletmenin 2017 yılı öz kaynakları 216.321,83 TL. iken toplam yabancı kaynakları 170.548,93 TL. tutarındadır.

2018 yılında öz kaynaklar 2017 yılına göre 30.025,01 TL. artarak 248.346,84 TL. olmuşken, toplam yabancı kaynaklar 18.059,34 TL. azalarak 152.489,59 TL. olarak gerçekleşmiştir.

2019 yılı cari döneminde ise söz konusu işletmenin öz kaynakları 2017 yılına göre 187.500,14 TL. , 2018 yılına göre de 155.475,13 TL. artarak 403.821,97 TL.'ye yükselmiştir. Toplam yabancı kaynaklar ise 2017 yılına göre 84.689,05 TL. , 2018 yılına göre de 66.629,68 TL. azalarak 85.859,91 TL. olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 6. 2017-2019 Yılı Finansal Yapı Oranları

		GENEL KABUL GÖRMÜŞ ORANLAR		
		2017	2018	2019
FİNANSAL YAPI ORANLARI				
Borçlanma Oranı (Finansal Kaldıraç Oranı)	$\leq 0,50-0,60$	0,44	0,38	0,18
Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Kaynak Toplamına Oranı	$\leq 0,33-0,50$	0,44	0,38	0,18
Öz Kaynakların Kaynak Toplamına Oranı		0,56	0,62	0,82
Öz Kaynakların Yabancı Kaynaklara Oranı (Finansman Oranı)	$\geq 1,00$	1,27	1,63	4,70
Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı	$\leq 1,00-2,00$	0,79	0,61	0,21
Yabancı Kaynakların Maddi Öz Varlıklara Oranı	$\leq 1,00$	0,82	0,63	0,21
Duran Varlıkların Devamlı Sermayeye Oranı	$\leq 1,00$	0,23	0,16	0,07
Maddi Duran Varlıkların Öz Kaynaklara Oranı	$\leq 1,00$	0,20	0,14	0,07
Net Çalışma Sermayesinin Aktif Toplamına Oranı		0,43	0,52	0,77
Likit Aktiflerin Aktif Toplamına Oranı		0,68	0,69	0,83
Öz Sermaye Çarpanı	$\leq 2,00-2,50$	1,79	1,61	1,21
Ödenmiş Sermayenin Öz Kaynaklara Oranı		0,46	0,40	0,25

Yukarıda yer alan veriler ışığında hesaplanan finansal yapı oranları (Tablo-6) incelendiğinde işletmenin 2017 yılı için finansman oranı 1,27 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla işletme finansal açıdan yeterli bir konumdadır. Borçlar konusunda herhangi bir baskı unsuru bulunmamakta, işletmeye yeteri kadar yatırım yapıldığı görülmektedir.

2018 yılı cari dönemi finansman oranı 2017 yılına göre 0,32 artarak 1,63 olarak gerçekleşmiştir. İşletme bu dönemde mali yeterlilik açısından daha da güçlenmiş ve yatırımlara arttırılarak devam edilmiştir.

İşletmenin 2019 yılı finansman oranı ise 2017 yılına göre 3,43, 2018 yılına göre de 3,03 oranında artarak 4,70 olarak gerçekleşmiştir. Böylece işletme mali yeterlilik anlamında yaklaşık olarak 2017 yılına göre 3,5 kat, 2018 yılına göre de 3 kat daha fazla güçlenmiştir.

3.1.3. Faaliyet Oranları

İşletmenin 2017 yılında 1.032.436,10 TL. net satış rakamına ulaştığı ve 49.965,85 TL. tutarında duran varlıklara sahip olduğu anlaşılmaktadır.

2018 yılında ise net satışları 13.409,01 TL. azalarak 1.019.027,09 TL. olmuşken, duran varlıkları da 10.455,33 TL. azalarak 39.510,52 TL. değerinde bir mevcuda ulaşmıştır.

2019 yılı cari döneminde ise söz konusu işletmenin net satışları 2017 yılına göre 292.915,57 TL., 2018 yılına göre de 306.324,58 TL. artarak 1.325.351,67 TL. olmuştur. Duran varlıklar da ise 2017 yılına göre 20.960,52 TL., 2018 yılına göre de 10.505,19 TL. değerinde azalma gerçekleşerek 29.005,33 TL. olmuştur.

Tablo 7. 2017-2019 Yılı Faaliyet Oranları

FAALİYET (VERİMLİLİK) ORANLARI	2017	2018	2019
Hazır Değerlerin Devir Hızı	40,23	55,48	34,19
Net Çalışma Sermayesinin Devir Hızı	6,21	5,43	4,54
Dönen Varlıkların Devir Hızı	3,06	2,92	3,22
Duran Varlıkların Devir Hızı	20,66	22,78	38,69
Maddi Duran Varlıkların Devir Hızı	24,27	26,43	43,39
Aktiflerin Devir Hızı	2,67	2,59	2,98
Öz Kaynakların Devir Hızı	4,77	4,39	4,06
Devamlı Sermayenin Devir Hızı	4,77	4,39	4,06
Ödenmiş Sermayenin Devir Hızı	10,32	10,19	13,25

Yukarıda yer alan veriler ışığında hesaplanan faaliyet oranları (Tablo-7) incelendiğinde işletmenin 2017 yılı için duran varlıkların devir hızı (D.V.D.H.) 20,66 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçtan duran varlıklara yeteri kadar yatırım yapıldığı ve bu varlıkların verimli bir şekilde kullanıldığı anlaşılabilir.

2018 yılında D.V.D.H. 2,12'lik artışla 22,78 olmuştur. Bu sonuca göre satış ve duran varlıkların azalmasına rağmen verimliliğin artırılmış olduğunu söylemek mümkündür.

2019 yılında D.V.D.H. 2017 yılına göre 18,03, 2018 yılına göre de 15,91 artarak 38,69 olmuştur. Üç yıllık verilere göre duran varlıkların değerinde düşüş gözlemlenirken diğer bir deyişle yatırım harcamaları kısırlarken, aynı üç yıllık dönemde net satış hasılatı ikinci yıl düşüş, üçüncü yıl ise büyük bir artış göstermiştir. 2018 yılında ki net satış hasılatı düşüşüne rağmen D.V.D.H. yükselişe devam etmiştir. 2019 yılı cari döneminde duran varlık miktarındaki düşüşe rağmen net satışların maksimum seviyelere çıkarılması; duran varlıkların kapasitelerin üstünde kullanılmaya zorlandığını düşündürmektedir.

3.1.4. Karlılık Oranları

İşletmenin 2017 yılında net karı 116.321,83 TL., net satışları 1.032.436,10 TL. olarak gerçekleşmiştir.

2018 yılında ise net karı 32.025,01 TL. artarak 148.346,84 TL. olmuş iken, net satışları 13.409,01 TL. azalarak 1.019.027,09 TL. tutara gerilemiştir.

2019 yılı net karı 2017 yılına göre 187.500,14 TL., 2018 yılına göre de 155.475,13 TL. artarak 303.821,97 TL. olmuştur. Net satışları ise 2017 yılına göre 292.915,57 TL., 2018 yılına göre de 306.324,58 TL. değerinde artarak 1.325.351,67 TL. olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 8. 2017-2019 Yılı Karlılık Oranları

KARLILIK ORANLARI	2017	2018	2019
Brüt Satış Karının Net Satışlara Oranı	0,21	0,20	0,28
Faaliyet Karının Net Satışlara Oranı	0,16	0,15	0,22
Olağan Karın Net Satışlara Oranı	0,16	0,15	0,22
Dönem Karın Net Satışlara Oranı	0,16	0,15	0,23
Dönem Net Karının Net Satışlara Oranı	0,11	0,15	0,23
Dönem Net Karının Öz Kaynaklara Oranı (Öz Sermaye Karlılığı Oranı)	0,54	0,60	0,75
Dönem Net Karının Aktif Toplamına Oranı	0,30	0,37	0,62
Faiz ve Vergiden Önceki Karın Net Satışlara Oranı	0,16	0,15	0,23
Devamlı Sermayenin Karlılığı Oranı	0,54	0,64	0,93
Net Satışların Devamlı Sermayeye Oranı	4,77	4,10	3,28

Yukarıda yer alan veriler ışığında hesaplanan faaliyet oranları (Tablo-8) incelendiğinde işletmenin 2017 yılı için Dönem Net Karının Net Satışlara Oranı (D.N.K.N.S.O.) 0,11 olarak bulunmuştur.

2018 yılında ise bu oran bir önceki yıla göre 0,04 oranında artarak, 0,15 olarak gerçekleşmiştir.

2019 yılında ise oran 2017 yılına göre yaklaşık 2 kat, 2018 yılına göre de 1,5 artarak 0,23 olmuştur. İncelenen üç yıllık dilimin sonunda işletme net satışlardaki net kar marjını arttırmıştır. Dolayısıyla yapmış olduğu her satış işletmeye daha fazla girdi yani daha fazla net kar kazandırmaktadır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan bu çalışma ile özel bir sağlık işletmesinin temel finansal tabloları ve tablolarda yer alan verileri kullanılarak, üç yıllık finansal yapısı ve performansı oran analizi yöntemleri kullanılarak karşılaştırmalı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçları, söz konusu işletmenin nakit açısından sıkışık olmadığını, finansal yapı açısından güçlü bir yapıya sahip olduğunu, duran varlıklarına daha fazla yatırım yapması gerektiğini, satışlarında kar maksimizasyonunun sağlandığını ve aktiflerinin büyüme trendinde olduğunu göstermektedir.

Söz konusu işletmenin duran varlıklarına daha fazla yatırım yapması, nakit sıkışıklılığı yaşamamak için gerekli tedbirleri alması ve hazır değerlerini yerinde ve verimli kullanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

1. Tıraş H. H. (2013). Sağlık Ekonomisi: Teorik Bir Güncelleme. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(2), 125-152
2. Akar, Ç., (1992), Hastane İşletmelerinde Yönetim Muhasebesi (Tez). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe Finansman Programı Doktora Tezi.
3. Küçüksavaş, N., (2005), Finansal Muhasebe (Genel Muhasebe),Kare Yayınları, İstanbul, 637-639s.
4. Ceylan, A. & Korkmaz, T. (2015). Finansal Yönetim Temel Konular, 9. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa.
5. Sayılğan, G. (2013). Soru ve Yanıtlarıyla İşletme Finansmanı, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.
6. Tengilimoğlu, D., Işık, O., & Akbolat, M. (2014). Sağlık işletmeleri yönetimi. *Nobel Publication, Ankara.*
7. Şen, L. M., Zengin, B. ve Yusubov, F. (2015). Otel İşletmelerinde Finansal Analizlere İlişkin Bir Örnek Olay İncelemesi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 3(1), 64-85.
8. Palamutçu, S. (2013). Kamu ve Özel Sağlık İşletmelerinde Finansal Performansın Oran Analizi İle Ölçülmesi ve Karşılaştırılması, (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
9. Karapınar, A. & Ayıkoğlu Zaif, F. (2013). Finansal Analiz, Yenilenmiş 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
10. Akdoğan, N. ve Tenker, N., (2003), Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri. Gazi Kitabevi, Ankara.
11. Gibson, C.H., (1998), Financial Statement Analysis. Seventh Edition, South Western College Publishing, USA.

12. Çömlekçi, F., (2001), Muhasebe Denetimi ve Mali Analiz. (İçinde: Oran Analizi). Ed: Fevzi Sürmeli. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
13. Çabuk, A. & Lazol, İ. (2010). Mali Tablolar Analizi. Bursa: Ekin Yayınevi.
14. Okka, O. (2015). Finansal Yönetim Teori ve Çözümlü Problemler, Geliştirilmiş 6. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
15. Akgüç, Ö. (2011). Mali Tablolar Analizi. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
16. Gümüş, U. T., & Bolel, N. (2017). Rasyo analizleri ile finansal performansın ölçülmesi: borsa istanbul'da faaliyet gösteren havayolu şirketleri'nde bir uygulama. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 87-96.
17. Akgüç, Ö. (1998), Finansal Yönetim, Muhasebe Enstitüsü, Avcıol Basım, Yayın No:65, İstanbul
18. Horne, J.C.V., (1988), Financial Management and Policy. Prentice Hall, New Jersey.
19. Karagül, A.A., (2013), Mali Analiz. (İçinde: Oran Analizi) Ed: Saime Önce Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
20. Shim, J.K. & Siegel' J.G. (1998). *Financial Management*. Second Ed., New York: Barron's Educational Series Inc., U.S.
21. Finkler, Steven A. ve David M.Ward; (2006), Accounting Fundamentals for Health Care Management, Jones and Barlett Publishers, USA, 110p.
22. Kurtlar, M. (2021). Ulaştırma-Depolama Sektörünün Oran Analizi: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Sektör Bilançoları Üzerine Bir Araştırma. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 21-30.
23. Çetiner, E.;(2010), İşletmelerde Mali Analiz, Gazi Kitabevi, Ankara
24. Akbulut, Y., Göktaş, B., Ağırbaş, İ., Aldoğan, E.U., Payziner, P.D. (Editör: İsmail Ağırbaş). (2013). Sağlık Kurumlarında Finansal Yönetim. Eskişehir, *T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2863, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1820*
25. Karaca, M., & Boztosun, D. (2022), Sağlık Kurumlarında Finansal Analiz: Kayseri İlinde Bir Kamu Hastanesi Örneği. *Sakarya İktisat Dergisi*, 11(1), 77-103.
26. Tuncer, Ö. (2008). "Hastane İşletmelerinde Finansal Yapı ve Performans Ölçümünde Oran Analizinin Uygulanması Acıbadem Hastanesi Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
27. Özgel, F. (2007), İlaç Sektöründe Mali Tablolar Analiz ve Bir Uygulama, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
28. Karakaya, Ü.Y. (2008). Hastane İşletmelerinde Finansal Verilere Dayalı Performans Ölçümü ve Bir Model Önerisi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Hastane İşletmeciliği, Yüksek lisans tezi.
29. Aydoğdu, S., (2010), Altı Sigmayı Kullanan Bir İşletmenin Mali Tablolar Analizi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
30. Bakır, H. & Şahin, C. (2009). *Finansal Tablolar Analizi*, 1. Baskı Detay Yayıncılık Ankara.
31. Gapenski, L. C. (2005). Healthcare Finance: An Introduction To Accounting And Financial Management, 3. Baskı, Aupha.
32. Okka, O., (2006), Finansal Yönetime Giriş. 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
33. Weaver, S. C. (2012). The Essentials of Financial Analysis, Mcgraw Hill Companies, USA.

EKLER

Ek 1. 2017-2018-2019 Yıllarına Ait Gelir Tablosu Verileri

GELİR TABLOSU	2017	2018	2019	
A. BRÜT SATIŞLAR	1.032.436,10	1.019.027,09	1.325.351,67	
1. Yurtiçi Satışlar	1.032.102,42	1.018.887,48	1.322.234,15	
3. Diğer Gelirler	333,68	139,61	3.117,52	
NET SATIŞLAR	1.032.436,10	1.019.027,09	1.325.351,67	
C. SATIŞLARIN MALİYETİ	-815.360,92	-815.002,86	-952.251,45	
2. Satılan Ticari Malların Maliyeti (-)	-815.360,92	-815.002,86	-952.251,45	
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	217.075,18	204.024,23	373.100,22	
D. FAALİYET GİDERLERİ (-)	-50.802,95	-55.267,23	-79.146,28	
3. Genel Yönetim Giderleri (-)	-50.802,95	-55.267,23	-79.146,28	
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	166.272,23	148.757,00	293.953,94	
E. DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN	DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR	1.930,76	0,00	0,00
1. İştiraklerden Temettü Gelirleri	1.930,76			
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	168.202,99	148.757,00	293.953,94	
H. OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	0,01	0,01	9.901,13	
1. Önceki Dönem Gelir ve Karları				
2. Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	0,01	0,01	9.901,13	
I. OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	-441,49	-410,17	-33,10	
3. Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	-441,49	-410,17	-33,10	
DÖNEM KAR VEYA ZARARI	167.761,51	148.346,84	303.821,97	
DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜML. KARŞILIKLARI (-)	-51.439,68			

Ek 2. 2017-2018-2019 yıllarına ait Bilanço Verileri

BİLANÇO	2017	2018	2019
AKTİFLER	386.870,76	400.836,43	489.681,88
DÖNEN			
I. VARLIKLAR	336.904,91	361.325,91	460.676,55
A. HAZIR DEĞERLER	25.663,67	11.074,44	66.446,84
1. Kasa	1.850,78	3.076,62	65.369,59
3. Bankalar	23.651,40	7.380,32	3,77
7. Diğer Hazır Değerler	161,49	617,50	1.073,48
B. MENKUL KIYMETLER	0,00	0,00	0,00
C. TİCARİ ALACAKLAR	236.576,00	263.814,46	341.309,64
1. Alıcılar	236.576,00	263.814,46	341.309,64
E. STOKLAR	74.665,24	86.437,01	52.920,07
4. Ticari Mallar	74.665,24	86.437,01	52.920,07
II DURAN VARLIKLAR	49.965,85	39.510,52	29.005,33
D. MADDİ DURAN	42.542,98	34.561,94	26.531,04

VARLIKLAR					
	5.	Taşıtlar	39.994,69	39.994,69	39.994,68
	6.	Demirbaşlar	5.701,71	7.100,71	8.787,15
	8.	Birikmiş Amortismanlar (-)	-3.153,42	-12.533,46	-22.250,79
	MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR				
E.			7.422,87	4.948,58	2.474,29
	5.	Özel Maliyetler	12.371,45	12.371,45	12.371,45
	7.	Birikmiş Amortismanlar (-)	-4.948,58	-7.422,87	-9.897,16
PASİF LER			386.870,76	400.836,43	489.681,88
	KISA VADELİ YABANCI I. KAYNAKLAR				
	A.	MALİ BORÇLAR	0,00	132.860,65	81.745,48
	1.	Banka Kredileri		132.860,65	81.745,48
	B.	TİCARİ BORÇLAR	72.120,98	0,00	0,00
	1.	Satıcılar	72.120,98		
	C.	DİĞER BORÇLAR	63.452,56	16.553,28	0,00
	1.	Ortaklara Borçlar	63.452,56	16.553,28	0,00
	F.	ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLE R	8.766,16	3.075,66	4.114,43
	1.	Ödenecek Vergi ve Fonlar	8.104,21	2.472,10	3.241,28
	2.	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	661,95	603,56	873,15
	G.	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	26.209,23	0,00	0,00
	1.	Dönem Kar'ı, Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları	51.439,68		
	2.	Dönem Kar'ının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri (-)	-25.230,45		
II ÖZ I. KAYNAKLAR			216.321,83	248.346,84	403.821,97
	A.	ÖDENMİŞ SERMAYE	100.000,00	100.000,00	100.000,00
	1.	Sermaye	100.000,00	100.000,00	100.000,00
	F.	DÖNEM NET KAR'I (ZARARI)	116.321,83	148.346,84	303.821,97
	1.	Dönem Net Karı	116.321,83	148.346,84	303.821,97

